

Doelstellingen

1. De Il maakt kennis met de 'universele verklaring van de rechten van de mens' als historisch en actueel handvest.
2. De Il geeft zich rekenschap van de maatschappelijke en politieke betekenis van deze tekst.
3. De Il bezint zich op de vraag naar de verhouding tussen de 'rechten van de mens' en de Bijbel.
4. De Il kent voorbeelden van personen die zich in het bijzonder voor de erkenning van de rechten van de mens hebben ingezet.
5. De Il bezint zich op de vraag in welke mate een christen zich individueel voor de erkenning en naleving van de rechten van de mens moet inzetten.

In het algemeen moet gezegd worden dat dit thema alleen oppervlakkig besproken kan worden als de historische achtergrond achterwege blijft. Omdat dit voor de leerlingen BSO misschien niet vanzelfsprekend is, verdient het aanbeveling de teksten op de werkbladen niet alleen te laten lezen, maar ook mondeling toe te lichten, bij voorkeur met ondersteuning van visueel materiaal.

Doelstelling 1

Met de leerling worden de historische gebeurtenissen besproken die geleid hebben tot de opstelling van de 'universele verklaring van de rechten van de mens', in het bijzonder de Jodenvervolging tijdens WOII.

De leerling wordt herinnerd aan eerdere verklaringen: De 'verklaring van de rechten van de mens en de burger' opgesteld tijdens van de Franse revolutie, en de Amerikaanse onafhankelijkheidsverklaring. Met de leerling worden delen van de universele verklaring gelezen en besproken.

Doelstelling 2

Met de leerling wordt gesproken over het belang van deze tekst voor de huidige maatschappij en politiek wereldwijd.

Enkele gebeurtenissen uit het verleden en ontwikkelingen in het heden worden besproken die laten zien dat algemeen erkende rechten een belangrijk juridisch middel zijn om onrecht aan te wijzen en mensen te beschermen.

Doelstelling 3

Bij sommige christenen leeft een voorbehoud tegen de 'universele verklaring', terwijl anderen er heel enthousiast over zijn. We bespreken Johannes 19 en Romeinen 13: de oorsprong van het gezag volgens de Bijbel en de opdracht van de overheid, namelijk het beschermen van wie goed doen.

Doelstelling 4

We maken kennis met enkele persoonlijkheden uit verleden, afkomstig uit protestantse kerken, die zich voor mensenrechten hebben ingezet: William Wilberforce (afschaffing slavernij), Martin Luther King (gelijke rechten voor zwarten in Amerika) en Christiaan Beyers Naudé (afschaffing apartheid).

Doelstelling 5

Aan de hand van het voorbeeld van deze personen denken we na over de vraag welke rol kerken in de samenleving hebben als het gaat om de naleving van de rechten van de mens.

Werkblad doelstelling 1: De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens - een korte geschiedenis

Lees de onderstaande tekst. Onderstreep wat je opvalt.

Op deze foto zie je Eleanor Roosevelt, de echtgenote van Franklin D. Roosevelt, die president van de VS was gedurende WOII. Zij zette zich sterk in voor de opstelling van het document dat zij hier omhooghoudt: de verklaring van de rechten van de mens.

Deze verklaring werd officieel aanvaard door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 10 december 1948. De Verenigde Naties waren na de Tweede Wereldoorlog opgericht als platform voor onderhandelingen om oorlogen in de toekomst te voorkomen. Het hoofdkwartier werd gevestigd in New York.

Waarom is deze verklaring zo belangrijk? Van 1939-1945 woedde de tweede wereldoorlog, een felle oorlog tussen Nazi-Duitsland en Japan aan de ene kant en de Verenigde Staten, het Britse Rijk en de Sovjet-Unie aan de andere kant. De oorlog eindigde met de nederlaag van Duitsland en Japan. In totaal verloren 22 miljoen militairen en 40 miljoen burgers het leven, meer dan enige oorlog in de geschiedenis ooit.

De oorlog in Duitsland was veroorzaakt door het nationaalsocialisme, een politieke leer ('ideologie') met als belangrijkste uitgangspunt een theorie over menselijke rassen. Deze theorie hield in dat sommige types ('rassen') van mensen minderwaardig zijn. Die mensen moesten dan ook zo min

mogelijk invloed hebben en zich zo min mogelijk verspreiden. Omgekeerd moesten de mensen van het goede type juist meer invloed krijgen en zich zo veel mogelijk verspreiden. Deze theorie werd naar voren gebracht in een boek, 'Mein Kampf' (Mijn strijd), geschreven door Adolf Hitler, die in 1933 'Führer' (leider, dictator) van Duitsland werd.

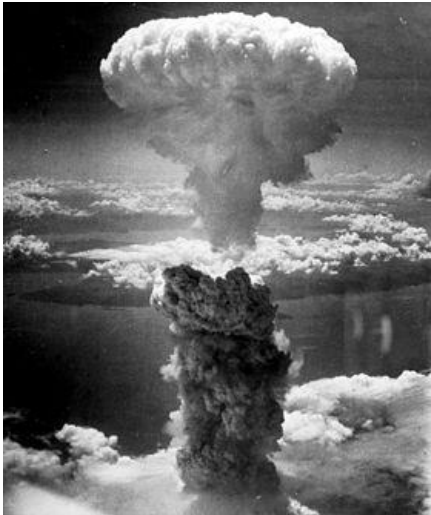
Duitsland was na WOI sterk verzwakt. Adolf Hitler verkondigde dat dit de schuld van de 'minderwaardige' mensen was die in Duitsland leefden, vooral de Joden. De oplossing voor de problemen van Duitsland was een oorlog, zodat Duitsland zich kon uitbreiden: Hitler vond dat vooral de Slavische landen in Oost-Europa daarvoor geschikt waren. Ook deze volken waren voor hem minder waard dan andere. Op 1 september 1939 trok het Duitse leger Polen binnen. In de veroverde gebieden begon een vervolging van de Joden: Hitler liet hen bijeenrijven in ghetto's (afgesloten woonwijken) en daarna deporteren naar concentratiekampen, om hen daar om te brengen.

Tijdens de oorlogsjaren was al bekend dat de Joden naar kampen werden

gebracht en dat er daar moorden plaatsvonden. Maar pas aan het einde van de oorlog werd de omvang van de massamoord duidelijk. In de vernietigingskampen bleken miljoenen Joden gedood te zijn. Mannen, vrouwen en kinderen waren bijeengedreven in gaskamers, waarna men hun lichamen verbrandde.

Ook in Azië leidde de oorlog van Japan tegen zijn buurlanden tot ongekeende verschrikkingen. Vooral in China werden grote slachtingen aangericht. Hoewel Japan geen vernietigingspolitiek voerde, werden veel gevangenen ook in kampen opgesloten en ook daar onmenselijk behandeld.

De oorlog tegen Japan kon alleen beëindigd worden door het inzetten van een ultiem wapen, de atoombom, (6 augustus 1945, Hiroshima, 9 augustus 1945 Nagasaki).

Het was de bedoeling van de Verenigde Naties om al dit onmenselijk geweld uit de wereld te bannen. Het goed middel hiertegen leek het opstellen van een officiële tekst waarin werd vastgelegd wat de meest fundamentele rechten van elke mens zijn. Wanneer elk land deze tekst zou erkennen, kon dit ertoe bijdragen dat de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog zich nooit meer zouden herhalen.

Bespreek de onderstaande vragen en kies het antwoord dat jou het beste lijkt:

Hoe kunnen mensen het idee krijgen dat sommige mensen meer of minder waard zijn?

- ☐ Afwijkend uiterlijk
- ☐ Andere taal (anderen niet verstaan)
- ☐ Een interpretatie van de evolutieleer

Hoe kunnen mensen denken dat ze het recht hebben andere mensen te mishandelen en te doden?

- ☐ De mening dat andere mensen iets slechts gedaan hebben en een straf verdienen
- ☐ De mening dat andere mensen hindernis zijn, bijvoorbeeld om ergens te wonen
- ☐ Omdat zij zich door andere mensen bedreigd voelen.

Waarom proberen landen hun grondgebied uit te breiden?

- ☐ Omdat meer land ook meer grondstoffen betekent
- ☐ Omdat meer land meer mensen en meer macht betekent
- ☐ Om tegenstanders uit te schakelen.

Hoe kan een tekst op papier een oorlog voorkomen?

- ☐ Wie een wet overtreedt, kan aangeklaagd worden
- ☐ Wie een verklaring heeft ondertekend moet zich er ook aan houden
- ☐ De verklaring naleven dient ook het eigenbelang.

Denk je dat het ondertekenen van het verdrag de menselijkheid en vrede heeft bevorderd?

- ☐ Nee, want er zijn nog steeds veel oorlogen en mensen worden nog steeds heel erg mishandeld
- ☐ Ja, want er is nooit meer zo'n grote oorlog geweest als WOII.
- ☐ Voor sommige situaties wel, maar voor andere niet.

Hieronder vind je een aangepaste versie van de tekst van de universele verklaring. Lees van elk onderdeel een of twee alinea's of artikelen en probeer die met eigen woorden uit te leggen.

VERKLARING VAN DE RECHTEN VAN DE MENS geldig voor de hele wereld

10 december 1948

Het voorwoord

We gaan ervan uit dat de vrijheid, de rechtvaardigheid en de vrede in de wereld alleen kunnen bestaan als iedereen erkent dat alle mensen respect verdienen. Iedereen mag aanspraak maken op dezelfde rechten en niemand mag ze afnemen.

We gaan ervan uit dat de barbaarse praktijken die tegen het geweten van alle mensen ingaan veroorzaakt zijn door de verachting voor de rechten die ieder mens heeft. Een wereld waarin mensen vrij zijn om hun mening te zeggen en om hun geloof te beleven, waar ook geen angst of armoede bestaat, is zeker ieders grootste wens.

We gaan ervan uit dat het nodig is dat rechtspraak het laatste woord krijgt om de rechten van ieder mens te beschermen. Anders wordt een mens gedwongen in opstand te komen tegen de onderdrukking.

Daarom verklaart de Algemene Vergadering dat deze Universele Verklaring van de Rechten van de Mens de hoogste wens is van alle volken. Iedereen moet zich ervoor inzetten vooral door onderwijs en opvoeding dat het respect voor deze rechten blijft bestaan:

Recht op vrijheid, gelijke behandeling en leven

Artikel 1 Alle mensen worden in vrijheid geboren. Alle mensen verdienen respect en hebben dezelfde rechten. Alle mensen hebben ook verstand en alle mensen hebben een geweten. Tegenover elkaar moeten mensen zich als broeders gedragen.

Artikel 2 Iedereen mag aanspraak maken op de rechten die in deze verklaring staan. Er mag geen verschil worden gemaakt tussen ras (afstamming), huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, bezit, geboorte of welke andere eigenschap of positie ook.

Artikel 3 Iedereen heeft recht op leven en vrijheid. Niemand mag een ander mens zonder wettelijke reden iets aandoen.

Artikel 4 Niemand mag tot slaaf gemaakt worden. Niemand mag ook zonder loon tot arbeid gedwongen worden. Slavernij en slavenhandel in iedere vorm zijn verboden.

Artikel 5 Niemand mag gemarteld of onterend behandeld worden.

Rechten tegenover de rechtbank

Artikel 6 Iedereen heeft er recht op dat hij voor de wet als persoon erkend wordt. De wet geldt voor iedereen.

Artikel 7 Iedereen is gelijk voor de wet en mag aanspraak maken op gelijke bescherming door de wet.

Artikel 8 Een ieder heeft recht op hulp van bevoegde nationale rechterlijke instanties tegen overtredingen van de grondrechten die in een land gelden.

Artikel 9 Niemand zal zonder wettelijke reden gearresteerd, gevangengenomen of verbannen worden.

Artikel 10 Iedereen heeft recht op een eerlijk proces wanneer hij wordt aangeklaagd.

Artikel 11 Iedereen die aangeklaagd is, heeft er recht op dat hij onschuldig is totdat in een openbare rechtszitting zijn schuld bewezen is.

De persoonlijke vrijheden

Artikel 12 Iedereen heeft er recht op dat hij beschermd wordt tegen onwettelijke inmenging in zijn persoonlijke zaken (gezin, woning, briefwisseling).

Artikel 13 Iedereen heeft er recht op vrij te reizen en in welk land dan ook te verblijven.

Artikel 14 Iedereen heeft er recht op in andere landen bescherming te zoeken tegen vervolging (asiel te vragen).

Artikel 15 Iedereen heeft er recht op door een bepaalde staat als burger erkend te worden (nationaliteit).

Artikel 16 Iedereen heeft het recht om te trouwen en een gezin te stichten. Niemand kan tot een huwelijk gedwongen worden. Mensen

leven in de eerste plaats samen in een gezin: het gezin heeft dan ook recht op bescherming.

Artikel 17 Iedereen heeft er recht op bezit (eigendom). Dit mag iemand niet zonder wettelijke reden worden afgenomen.

Artikel 18 Iedereen heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst. Dit houdt ook in dat iemand van godsdienst of overtuiging mag veranderen. Ook mag iemand privé en in het openbaar zijn godsdienst belijden, d.w.z. hij mag die onderwijzen, een eredienst houden en de voorschriften ervan naleven.

Artikel 19 Iedereen heeft recht op de vrijheid zijn mening bekend te maken. Dit houdt in dat men informatie mag opzoeken, ontvangen en doorgeven zonder daarbij gehinderd te worden.

Artikel 20 Iedereen heeft het recht in vrijheid samen te komen of een vreedzame vergadering te houden.

Artikel 21 Iedereen heeft recht om deel te nemen aan het bestuur van zijn land, zelf of door de verkiezing van vertegenwoordigers. Het gezag van een regering hangt af van de wil van het volk die tot uiting komt in regelmatige en eerlijke verkiezingen.

Economische en sociale rechten

Artikel 22 Iedereen heeft recht op maatschappelijke zekerheid, d.w.z. hij heeft er recht op dat hij zich economisch, sociaal en cultureel kan ontwikkelen.

Artikel 23 Iedereen heeft recht op werk en een gelijk loon.

Artikel 24 Iedereen heeft recht op rust en vrije tijd.

Artikel 25 Iedereen heeft er recht op dat hij zich kan voorzien van wat nodig is voor zijn gezondheid en welzijn. Niemand moet in armoede leven. Moeders en kinderen hebben recht op bijzondere zorg.

Artikel 26 Iedereen heeft recht op onderwijs. Ouders hebben het recht het onderwijs en de opvoeding van hun kinderen te kiezen.

Artikel 27 Iedereen moet toegang hebben tot kunst en wetenschap.

Tot slot:

Artikel 28 Iedereen heeft er recht op dat er nationaal en internationaal een wettelijke orde bestaat die deze rechten kan beschermen.

Artikel 29 Iedereen moet de beperkingen op zijn vrijheden aanvaarden, wanneer de vrijheden van anderen of de openbare rust dat noodzakelijk maken. Ook moet men de plichten die de gemeenschap vraagt aanvaarden.

Artikel 30 Niemand mag deze bepalingen zo uitleggen dat ze de rechten en vrijheden van mensen beperken.

Opdracht: Geef aan welke rechten genoemd worden wanneer je verkeert in de volgende omstandigheden:

- Je bent een vrouw

.....

- Je krijgt voor hetzelfde werk minder loon dan iemand anders

.....

- Er is geen werk meer in het land waar je woont

.....

- Je wordt aangeklaagd en voor de rechtbank gebracht

.....

- Je bent nog niet volwassen

.....

- Je wilt graag je geloof verkondigen

.....

- Je wilt mensen vertellen wat je over de situatie in jouw land denkt

.....

- Je wilt graag in het parlement komen van jouw land

Het opstellen van deze tekst was geen nieuw idee. Hier een aantal verklaringen die als voorbeeld gediend hebben.

Het 'Plakkaat van Verlatinghe' (26 juli 1581)

De Spaanse koning Filips II was koning over al de provincies die nu behoren tot Nederland en België. Maar de vervolging van de protestanten was zo wreed dat er een opstand uitbrak. In 1581 besloten de noordelijke provincies Filips niet langer als koning te erkennen. In deze verklaring geven ze aan waarom ze daartoe het recht hebben.

*"Iedereen weet dat een vorst door God als hoofd over een land is aangesteld om het te bewaren en te beschermen tegen onrecht, overlast en geweld, net als een herder over zijn schapen. Iedereen weet ook dat onderdanen niet door God geschapen zijn om de vorst altijd onderdanig te zijn. En dat ze hem ook niet moeten dienen als slaven waarbij het niet uitmaakt of wat hij beveelt in Gods ogen nu wel of niet goed, recht of onrecht is. Maar iedereen weet dat de vorst geschapen is voor de onderdanen, zonder wie hij helemaal geen vorst zou zijn, om over hen rechtvaardig en verstandig te regeren. Hij moet hen leiden zoals een vader zijn kinderen of een herder zijn schapen, en zich met hart en ziel voor hen inzetten. En iedereen weet dat wanneer hij dit niet doet, maar in plaats daarvan zijn onderdanen steeds weer onderdrukt en probeert hun vrijheden af te nemen en hen tot slaven wil maken, dat hij dan geen vorst is maar een tiran. En iedereen weet dat hij dan **met recht en reden** door zijn onderdanen niet meer als vorst erkend hoeft te worden maar mag verlaten worden.."*

Waarvoor dient een koning?

Wanneer heeft het volk het recht hem af te zetten?

De Amerikaanse onafhankelijkheidsverklaring 4 juli 1776

Op 4 juli 1776 komen de afgevaardigden van dertien Noord-Amerikaanse kolonies bij elkaar om zich onafhankelijk te verklaren van koning George III.

"De eenstemmige verklaring van de dertien verenigde staten van Amerika."

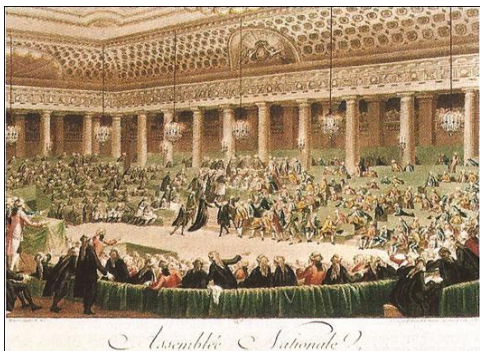
Wanneer het in de loop van de geschiedenis nodig is voor een volk om zijn bestuurlijke banden met een ander los te maken, moeten zij met respect voor het oordeel van de mensen hierover de redenen voor deze afscheiding geven.

*Wij beschouwen deze waarheden als vanzelfsprekend dat alle mensen gelijk geschapen zijn en dat de Schepper hen een aantal **rechten** gegeven heeft die niet van hen mogen worden afgenomen, waaronder **Leven, Vrijheid en het streven naar Geluk**. We zijn er ook van overtuigd dat regeringen onder de mensen zijn aangesteld, om deze rechten te veilig te stellen, en dat die hun macht ontvangen door de instemming van hen over wie zij regeren. Ook zijn we ervan overtuigd dat wanneer een vorm van regering deze rechten teniet doet, dat het dan het recht van het volk is om deze vorm te veranderen of af te schaffen of te vervangen door een nieuwe regering. Die mogen zij zo oprichten en organiseren als zij zelf het meest geschikt vinden om veiligheid en geluk te bewerkstelligen. Wanneer een lange reeks misbruiken en vergrijpen een plan aan het licht brengt om de mensen te onderwerpen aan regelrecht despotisme, dan is het hun recht, zelfs hun plicht om die regering van zich af te werpen. De geschiedenis van de huidige koning van Engeland is er één van steeds terugkerende verwondingen en vergrijpen die alleen als doel hebben een absolute tirannie over deze staten op te richten."*

Welke rechten worden in de onafhankelijkheidsverklaring genoemd?

Waarom hebben de kolonies in Amerika het recht zelf te bepalen hoe zij geregeerd moeten worden?

Verklaring van de rechten van de mens en van de burger 26 augustus 1789

De nationale vergadering die in 1789 door de koning van Frankrijk, Louis XVI, bijeengeroepen was, wilde een grondwet en opstellen en hier ook een verklaring vooraf laten gaan. Op 26 augustus werd de verklaring van de rechten van de mens en de burger goedgekeurd.

*"De vertegenwoordigers van het Franse volk, samengekomen als Nationale Vergadering, stellen vast dat het niet kennen, vergeten en minachten van de **rechten van de mens** de enige redenen zijn van de ongelukkige staat van het openbare leven en de achteruitgang van de overheden. Daarom hebben zij besloten deze **natuurlijke rechten**, die niemand mogen worden afgenomen en die heilig zijn voor de mens, uiteen te zetten.*

Artikel 1: De mensen worden vrij en in gelijkheid van rechten geboren. Zij behouden die vrijheid en gelijkheid ook.

*Artikel 2: Elke vorm van bestuur heeft als doel het behoud van de natuurlijke rechten van de mens. **Die rechten zijn vrijheid, eigendom, veiligheid en het verzet tegen onderdrukking.***

Artikel 3: Soevereiniteit kan alleen worden afgeleid van het volk.

Artikel 7 Niemand kan worden beschuldigd, aangehouden of gevangengenomen behalve in de gevallen die door de wet beschreven zijn.

Artikel 9 Ieder mens moet als onschuldig beschouwd worden totdat hij schuldig verklaard is.

Artikel 10 Niemand mag lastiggevalen worden vanwege zijn overtuigingen, ook als het godsdienstige zijn, zolang de openbare orde niet wordt verstoord.

Artikel 11 De vrije uitwisseling van gedachten en meningen is één van de meest kostbare rechten van de mens.

In deze verklaring zijn 'vrij' en 'vrijheid' belangrijke woorden. Onderstreep waar je ze ziet staan en bespreek wat ze inhouden.

Werkblad doelstelling 2 Waarom mensenrechten?

In de jaren de 17e en 18e eeuw (1600-1800) begrepen steeds meer mensen dat het noodzakelijk was om meer vrijheid aan de bevolking te geven.

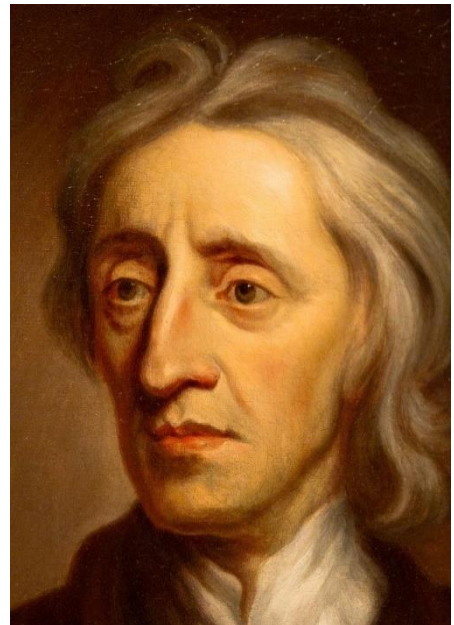
Voor die tijd had de koning alle macht in een land. Hij bepaalde de wetgeving en de rechtspraak. Hij bepaalde daarom ook de godsdienst. Vooral dit had in 16e eeuw (1500-1600) waren hierdoor grote conflicten ontstaan. Pas in 1648 kwam hieraan een einde. Toen sloten de katholieke keizer en de protestantse vorsten van Duitsland na een verwoestende oorlog eindelijk vrede.

Maar in Engeland en Frankrijk ging de strijd nog door. In Engeland wilden de koningen van de familie Stuart de katholieke kerk herstellen. Ze deden dit door de anglicaanse kerk zo katholiek mogelijk te maken. Maar ze gingen daarbij in tegen het parlement. In Frankrijk schafte koning Lodewijk XIV in 1685 het 'Edict van Nantes' af dat de protestanten het recht gegeven had in Frankrijk vrij te leven.

Op de vlucht uit Engeland

John Locke (1632-1704) studeerde geneeskunde en filosofie in Oxford. Hij werd een bekwaam arts die in dienst genomen werd door een belangrijke graaf, lord Shaftesbury. Hij waagde het in 1666 een leveroperatie bij hem uit te voeren waardoor hij zijn leven redde.

In Engeland heerste grote onrust. Koning Charles Stuart II had een wet uitgevaardigd waardoor katholieken opnieuw rechter of minister konden worden. Het parlement hield dit tegen. De kerk en de staat moesten niet opnieuw onder het gezag van Rome komen.

Lord Shaftesbury werd meer en meer een tegenstander van het gezag van de koning. Hij sprak hier veel over met John Locke, die een boek schreef, 'Twee verhandelingen over de regering'. Hierin hield hij een pleidooi voor het verdelen van de macht tussen koning en parlement.

De koning nam dit John Locke zeer kwalijk en hij moest in 1683 het land verlaten. Hij reisde naar de Hollandse Republiek. Hier bleef hij vijf jaar en deed opnieuw een geschrift het licht zien: 'Een brief over verdraagzaamheid'. Hij argumenteerde: niemand kan beslissen voor een ander welk geloof juist is. Zelfs als het mogelijk was, kan een geloof niet

met geweld opgelegd worden. Dit leidt tot meer onrust in een land dan wanneer verschillende godsdiensten worden toegelaten.

In 1688 keerde hij terug samen met de stadhouder van Holland en Zeeland, Willem III, getrouwd met Mary, de dochter van de Engelse koning. Hij was door het parlement gekozen om koning te worden. De koning erkende het recht van het parlement om wetten goed of af te keuren.

De koning paste de ideeën van John Locke toe: in 1689 werd een einde gemaakt aan de onderdrukking van niet-anglicaanse protestanten. Daarom sprak men van de 'Glorious Revolution', de heerlijke revolutie.

Een droevig verhaal uit Frankrijk

Op 13 oktober 1761 wordt in Toulouse het lichaam gevonden van Marc-Antoine, gewurgd in zijn eigen huis. Zijn vader Jean Calas, een handelaar in stoffen en een protestant, wordt onmiddellijk verdacht: Marc-Antoine dacht erover om katholiek te worden en het leek alsof zijn vader hem daarom had vermoord.

De rechtbank van Toulouse aanvaardt de verklaring van Calas niet dat een onbekende het huis moest zijn binnengedrongen. Ook wordt er geen rekening mee gehouden dat Calas een dienster in huis had, die katholiek was en daarover niet werd lastiggevallen. Marc-Antoine wordt tot martelaar uitgeroepen en krijgt een plechtige, katholieke begrafenis. Het vonnis van de rechtbank valt op 10 maart 1762: Jean Calas moet worden geradbraakt, gewurgd en verbrand. De bezittingen van het gezin worden in beslag genomen, zijn dochters opgesloten in een klooster, zijn zoon Pierre verbannen.

Eén van de andere zoons van Jean Calas, Louis, vertrekt naar Genève, waar hij in contact komt met Voltaire (1694-1778), een bekende schrijver. Die begrijpt dat de veroordeling van Jean Calas zuiver berust op vooroordelen. Hij schrijft in 1763 een boek, 'Verhandeling over de tolerantie'. Op 4 juni 1764 wordt het vonnis over Jean Calas herroepen.

Het boek van Voltaire wordt overal gelezen. Iedereen begrijpt dat Jean Calas alleen gestorven is omdat hij protestant was.

Je leeft in de tijd van koning Charles Stuart II. Je wilt graag minister worden. Wat is voor hem het belangrijkste?

- ☐ Je moet Schots zijn
- ☐ Je moet Anglicaan zijn
- ☐ Je moet behoren tot zijn familie

Je bent een lid van het parlement in de tijd van koning Charles Stuart II. Je wilt ervoor zorgen dat iedereen in Engeland die ervoor geleerd heeft, rechter kan worden.

- ☐ Het parlement kan dit beslissen
- ☐ Alleen de koning beslist hierover
- ☐ Alleen de ministers kunnen dit beslissen

John Locke schreef over tolerantie. Dat betekende:

- ☐ De koning moet toestaan dat er naast de anglicaanse kerk ook andere kerken komen
- ☐ De koning moet mensen meer vrijheid geven in de anglicaanse kerk
- ☐ De koning moet toestaan dat de anglicaanse kerk sommige gewoonten verandert

Je leeft in de tijd van Lodewijk XIV in Frankrijk. Je bent protestant. Wat is verboden voor jou?

- ☐ Katholiek worden
- ☐ Notaris, advocaat of rechter worden
- ☐ Verhuizen

Jean Calas werd ter dood veroordeeld. Zijn schuld was vastgesteld omdat:

- ☐ er getuigen waren die gezien hadden dat hij de moord gepleegd had
- ☐ hij protestants en zijn zoon katholiek wilde worden
- ☐ men niet geloofde dat een vreemde het gedaan kon hebben.

Is er respect voor de mensenrechten vandaag?

Lees enkele van de onderstaande voorbeelden en geef aan welke rechten op het spel staan.

Rusland

"In juli tekende president Vladimir Poetin enkele wetswijzigingen. Die geven de veiligheidsdiensten meer macht en laten toe dat het recht op privacy beperkt wordt. De wijzigingen leggen gsm- en internetdiensten op elke communicatie zes maanden lang te bewaren en accountgegevens drie jaar lang zodat de veiligheidsdiensten ze kunnen onderzoeken. De wijzigingen verbieden ook alle godsdienstige activiteiten buiten de officieel erkende godsdienstige instellingen, verhogen de boetes voor vaag omschreven 'openbare rechtvaardiging van terrorisme' online, en leggen strenge straffen op voor wie betrokken is bij wat men noemt 'massarellen'.

Verschillende mensen werden door de Russische autoriteiten aangeklaagd wegens 'separatisme' omdat ze op het internet verklaard hadden dat de Krim een deel is van Oekraïne. In mei werd een aanklacht ingediend tegen Ilmi Umerov de vroegere voorzitter van de 'Mejlis', de vertegenwoordiging van de Krimtataren. Hij werd drie weken onder dwang opgenomen in het ziekenhuis voor een psychiatrisch onderzoek. Zijn zaak loopt nog." (12 januari 2017)

**#FREE
ILMI
UMEROV**

Welke rechten worden beperkt in Rusland?

.....
.....

Turkije

" De onafhankelijke media zijn bijna volledig monddood gemaakt nu meer dan 160 radio- en tv-stations en uitgeverijen sinds juli 2016 gesloten zijn en meer dan 140 journalisten en mediamedewerkers

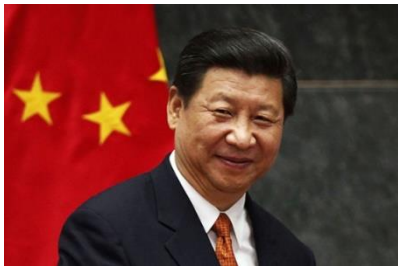
gevangengenomen zijn in afwachting van hun proces. Meer dan 100000 ambtenaren zijn op staande voet ontslagen of geschorst zonder een proces en meer dan 40000 mensen zijn gevangengenomen om berecht te worden. De aanklacht tegen hen luidt dat zij betrokken waren bij de samenzwering om een staatsgreep te plegen. Ook worden zij aangeklaagd ofwel voor betrokkenheid bij de beweging van Fethullah Gülen, die een terroristische organisatie wordt genoemd, ofwel bij Koerdisch politiek activisme, die door de regering in verband wordt gebracht met de gewapende Koerdische Arbeiderspartij (PKK).

Onder de mensen die gevangengenomen zijn, bevindt zich Selahattin Demirtas een van de leiders van de Democratische Volkspartij (HDP), de oppositiepartij, en negen andere parlementsleden van deze partij. In deze omstandigheden is een openbaar debat over aanpassing van de grondwet maar heel beperkt mogelijk. (Human Rights Watch 18 januari 2017)

Welke rechten worden beperkt in Turkije?

.....
.....

China

"De Chinese regering verzachtte de greep op de dissidentie in 2016 niet. Veel vreedzame critici van de regering bleven ook vorig jaar opgesloten, onder wie de nobelprijswinnaar Liu Xiaobo en de Oeigoerse econoom Ilham Tohti.

Zestien advocaten en demonstranten voor mensenrechten van de 300 die tijdens een nationale actie in juli 2015 opgepakt waren, wachten nog steeds op hun proces. Twee hebben al zware straffen gekregen. (Human Rights Watch 12 januari 2017)

Welke rechten worden in China beperkt?

.....
.....

Verenigde Staten

"Het strafrechtelijk systeem van de Verenigde Staten is doordrongen van rassenongelijkheid. Hoewel blanke en zwarte Amerikanen ongeveer evenveel drugsdelicten begaan, worden zwarte overtreeders in veel hogere aantallen gearresteerd, aangeklaagd en opgesloten. Zwarte Amerikanen maken maar 13% van de Amerikaanse bevolking uit, maar vormen 29% van alle arrestaties in verband met drugshandel. Er worden zes keer meer zwarten gevangengezet dan blanken. Een rapport van het ministerie van justitie over de politie van Ferguson in Missouri, dat gevraagd was nadat de politie in 2014 een ongewapende zwarte tiener, Michael Brown, doodgeschoten had, stelde vast dat zwarten op alle vlakken meer met justitie in Ferguson in aanraking kwamen. Dit is een probleem in rechtbanken in het hele land."
(Human Rights Report 2016)

Welke rechten staan onder druk in de VS?

.....
.....

Congo

"In heel de Democratische Republiek Congo zijn de politieke spanningen opgelopen doordat politieke en godsdienstige leiders zich hebben uitgesproken tegen de veranderingen in de grondwet van Congo, die president Joseph Kabila in staat moeten stellen langer aan de macht te blijven dan de twee toegestane opeenvolgende ambtstermijnen. De autoriteiten van de regering hebben geprobeerd de proteststem tot zwijgen te brengen door bedreigingen en willekeurige arrestaties.

In Oost-Congo blijven tientallen gewapende bendes actief. Veel van hun bevelhebbers leiden troepen die verantwoordelijk zijn voor talrijke oorlogsmisdaden waarvoor maar weinigen ter verantwoording geroepen zijn. Soldaten van het Congolees leger zijn ook verantwoordelijk voor misbruiken tegen de burgerbevolking die zij moeten beschermen."
(Human Rights Watch, februari 2017)

Welke rechten staan onder druk in Congo?

.....
.....

Europa

"Iets meer dan een jaar na de invoering van een Europees plan om tot 160.000 asielzoekers, die in hun eerste land van aankomst in de Europese unie (EU) vastzitten, te laten doorreizen naar andere Europese landen, valt het bilan behoorlijk mager uit. Niet alleen werd de initiële doelstelling met meer dan een derde teruggeschroefd, ook werden in de praktijk slechts 8.099 asielzoekers van Griekenland en Italië naar andere opvanglanden overgebracht."
(Human Rights Watch december 2016)

Welke rechten staan onder druk in Europa?

.....
.....

Werkblad doelstelling 3

Lees de onderstaande bijbelgedeelten over de opdracht van de overheid.

Johannes 19:36 Jezus zei: 'Ik ben geen koning zoals de koningen van de wereld. Als ik een aardse koning was, dan zouden mijn dienaren voor Mij gevochten hebben. Dan zou Ik niet aan de Joden uitgeleverd zijn. Maar Ik ben geen aardse koning.'

Vs 10 Toen zei Pilatus: 'Waarom geeft U mij geen antwoord? U weet toch dat ik hier de macht heb. Ik kan U vrijlaten, maar ik kan ook het bevel geven om U aan het kruis te hangen!' Jezus

antwoordde: 'U hebt geen macht over mij, behalve de macht die God aan u gegeven heeft.'

Romeinen 13:1-2 Iedereen moet het gezag van de overheid accepteren. Want de macht van de overheid komt van God. Alle macht die mensen hebben, heeft God hun gegeven. Verzet je dus niet tegen de overheid. Want anders verzet je je tegen iets dat God zelf heeft ingesteld. En dan zal God je straffen. Vs 4: De overheid staat in dienst van God. Het is de taak van de overheid om jou te beschermen. Maar als je verkeerde dingen doet, kijk dan maar uit! Want de overheid heeft haar macht niet voor niets. Mensen die misdaden plegen, krijgen hun verdiende straf.

1 Petrus 2:13 Accepteer de overheid die door mensen aangesteld is. Dat is wat de Heer van je vraagt. Luister naar de keizer, want hij heeft de hoogste macht. Luister ook naar de provinciebestuurders. Het is hun taak om misdadigers te straffen en mensen die het goede doen, te belonen.

Hieronder vind je een aantal stellingen met argumenten voor en tegen. Geef aan welke argumenten je goed vindt en vertel waarom.

Een regering kan alleen goed zijn als de president in God gelooft.

- **ja**

Regeringen zijn een middel in Gods hand om voor de wereld te zorgen. Een president die in God gelooft zal steeds nadenken over wat God van hem verwacht.

- **nee**

De Romeinse keizer geloofde niet in God, maar er was vrede in het Romeinse rijk. God kan ook een niet-gelovige heerser gebruiken.

Een regering moet het christendom verspreiden.

- **ja**

Een koning of president die in God gelooft zal ervoor zorgen dat de Bijbel overal bekend wordt. Hij zal andere godsdiensten minder ruimte geven.

- **nee**

Het christelijk geloof moet verspreid worden door de kerk. De overheid kan alleen vrijheid en bescherming geven. De overheid kan voor een godsdienst kiezen, maar mag toch andere godsdiensten toch niet discrimineren.

Organisaties zoals de VN en wetten die voor de hele wereld gelden bereiden een wereldregering voor. Daarom mogen we er niet aan meewerken.

- **ja**

De toren van Babel is in de Bijbel het symbool voor een eengemaakte mensheid die zich tegen God keert.

- **nee**

Rechtvaardige wetten die over de hele wereld gelden kunnen ook onrecht in de wereld tegenhouden.

Doelstelling 4 Personen die zich voor de erkenning van de rechten van de mens hebben ingezet.

William Wilberforce (1759-1833)

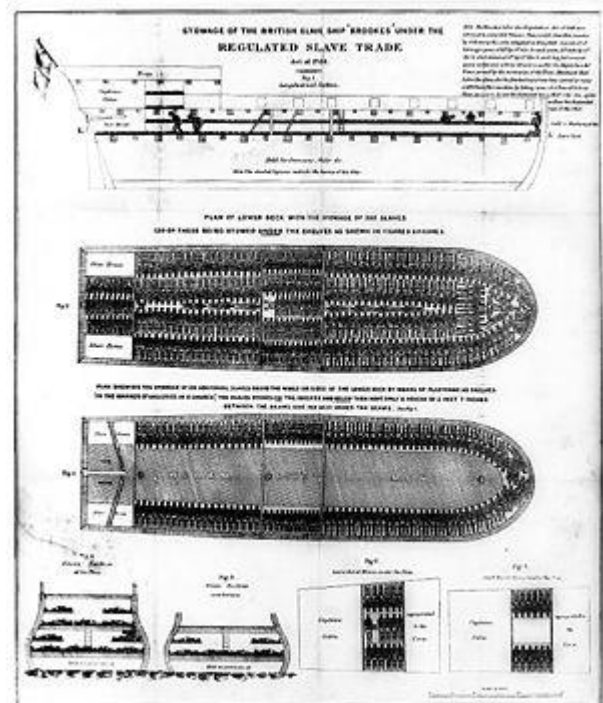
William Wilberforce was lid van het Britse parlement voor het graafschap Yorkshire. In 1785 sloot hij zich aan bij de 'evangelicals' in de Anglicaanse kerk. Deze richting was ontstaan door het werk van John Wesley en legde de nadruk op een persoonlijke bekering.

In 1787 kwam hij in aanraking met de 'abolitionists', voorstanders van de afschaffing van de slavernij. Twintig jaar lang zette hij zich in voor een verbod op de

slavenhandel in het Britse rijk. Uiteindelijk werd het verbod ingevoerd in 1807: de 'Slave Trade Act'. Groot-Brittannië was daarmee het eerste Europese land dat de slavenhandel afschafte.

De slavenhandel maakte aan het einde van de 18^e eeuw een groot deel uit van de opbrengst van de overzeese handel. Britse goederen werden naar Afrika gebracht en gebruikt om slaven aan te kopen. Die werden naar de West-Indische eilanden overgebracht, waar ze verkocht werden aan de plantagehouders. Vanuit West-Indië keerden de schepen dan terug met suiker, tabak en katoen, de producten van de plantages. De driehoeksroute leverde enorme winsten op.

Maar het menselijk leed was onmetelijk. De slaven werden op de meest wrede wijze gevangengenomen en verscheept. Van de in totaal 11 miljoen Afrikanen die door deze handel werden overgebracht naar Amerika kwamen er 1,4 miljoen om op zee. Het was James Ramsey, een scheepsarts, die ook in de plantages had gewerkt, die Wilberforce aanzette tot steun aan de campagne tegen de slavenhandel.

Later zette hij zich ook in voor het volledige verbod op slavernij, zelfs nog nadat hij al zijn plaats als parlements lid opgegeven had vanwege zijn zwakke gezondheid. In 1833 werd de slavernij in het Britse rijk verboden. William Wilberforce overleed drie dagen na de aanvaarding van deze wet (Slavery Abolition Act).

"Am I Not A Man And A Brother?" Het logo van de antislavernijcampagne ontworpen door Josiah Wedgwood, 1787

Martin Luther King (1929-1968)

Martin Luther King groeide op als zoon van een predikant van een baptistenkerk in Atlanta, in Georgia. Na zijn studie theologie werd hij zelf ook predikant in Montgomery, in Alabama, in 1954.

In sommige staten van Amerika bestond in deze tijd een duidelijke discriminatie van zwarten. Op 1 december kwam dit tot een uitbarsting door een incident op een bus in Montgomery: een zwarte dame, Rosa Parks, weigerde haar plaats aan een blanke af te staan. Volgens de bepalingen van de busdienst moesten zwarten achterin de bus plaatsnemen. Zij werd van de bus gezet en gearresteerd. Martin Luther King nam het voor haar op en organiseerde een busboycot, waardoor de busmaatschappij uiteindelijk de bepaling moest intrekken.

Martin Luther King werd bekend als pleitbezorger van de gelijke behandeling van zwarten in de openbare dienstverlening. Belangrijk was dat hij daarbij altijd de geweldloosheid predikte. Bij Mahatma Gandhi had hij gezien dat ook niet-gewelddadige acties politiek effect konden hebben. Op 28 augustus 1963 werd een grote mars naar Washington gehouden voor gelijke rechten voor

de zwarte bevolking van Amerika op werk en vrijheid. 250000 mensen namen deel. Hier hield Martin Luther King zijn legendarische toespraak: 'I have a dream'.

Zijn optreden was in Amerika zeer controversieel. Op 4 april 1968 werd hij op een balkon in Memphis doodgeschoten.

Christiaan Frederik Beyers Naudé (1915-2004)

Christiaan Beyers Naudé was een Zuid-Afrikaanse predikant die zich afkeerde van de apartheid.

In Zuid-Afrika, sinds 1910 een unie van de republieken Transvaal en Oranje-Vrijstaat met de Britse Kaapkolonie en de kolonie Natal, was in 1948 de rassenscheiding ingevoerd, de apartheid. Dit beperkte de bewegingsvrijheid en de rechten van de zwarte bevolking aanzienlijk: zij hadden geen stemrecht, mochten alleen in bepaalde gebieden wonen en hadden alleen met bijzondere pasjes toegang tot de blanke gebieden. Zwarten mochten niet trouwen met blanken en mochten ook geen gebruik maken van blanke voorzieningen, zoals bepaalde scholen of universiteiten.

De vader van Beyers Naudé, Jozua, was dominee en medeoprichter van de Afrikaner Boerenbond, die na de Boerenoorlogen de belangen van de Afrikaners verdedigde. Christiaan studeerde theologie aan de universiteit van Stellenbosch en werd predikant in de Nederduits Gereformeerde kerk. Hij was in het begin een voorstander van de apartheid. Het idee om de verschillende volken van Zuid-Afrika zich gescheiden te laten ontwikkelen leek rechtvaardig.

Het keerpunt kwam bij een demonstratie van de zwarte bevolking in Sharpville in Transvaal op 21 maart 1960 tegen de pasjeswetten die het

moeilijk maakten werk te vinden. De demonstratie groeide aan tot bijna 20000 personen, waardoor de politie besloot geweld te gebruiken. Er werd geschoten op de menigte en in de chaos die ontstond werden uiteindelijk 69 mensen gedood en 180 mensen gewond. Dit bloedbad was voor Christiaan Beyers Naudé de reden om zijn mening te veranderen.

Hij richtte samen met anderen een instituut op, eenvoudig 'Christelijk Instituut' genoemd dat zich wilde inzetten om verzoening tussen blanken en zwarten mogelijk te maken. Voor de Nederduits Gereformeerde kerk kon hij niet langer als predikant aanblijven. In 1977 beperkte de regering van Zuid-Afrika zijn bewegingsvrijheid, zodat het leggen van contacten moeilijker werd. Maar juist hierdoor kregen veel zwarte leiders meer vertrouwen in hem. In 1987 nam hij deel aan de besprekingen met het Afrikaans Nationaal Congres, de in Zuid-Afrika verboden partij van Nelson Mandela.

In 1994 vonden in Zuid-Afrika algemene verkiezingen plaats, waardoor het ANC aan de macht kwam en Nelson Mandela president werd. In 1997 erkende zijn kerkgenootschap dat de keuze voor steun aan apartheid verkeerd was. 'De kerk was begaan met de overleving van de Afrikaners, en heeft niet altijd dezelfde zorg gehad voor de ellendige levensomstandigheden van andere mensen,' wordt verklaard in een publicatie ('Reis met Apartheid'). Beyers Naudé overleed op 89-jarige leeftijd. In 1984 ontving hij een Amerikaanse onderscheiding voor wie zich ingezet heeft voor de mensenrechten, de 'Four Freedoms Award' (categorie vrijheid van godsdienst).

Voor welke rechten zetten de bovenstaande personen zich in?

Op welke manier zal de Bijbel hen geïnspireerd hebben, denk je?

Zijn er gebeurtenissen in onze tijd die ons tot actie zouden moeten aanzetten?